

Lagrådsremiss

Avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 10 september 2020

Per Bolund

Tord Gransbo
(Finansdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås lagändringar som syftar till att sänka avgifterna vid återköp och överföring (flytt) av individuella livförsäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, vilket i dag utgörs av fond- och depåförsäkringar.

Det föreslås att försäkringsföretag vid återköp och flytt av sådana försäkringar endast ska få ta ut en avgift som motsvarar direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköpet eller flytten beräknade för försäkringar av samma slag. Avgiften ska dock högst få uppgå till ett belopp som motsvarar 0,0127 prisbasbelopp (ca 600 kronor år 2021). Om försäkringens värde uppgår till högst ett prisbasbelopp (47 600 kronor år 2021) ska försäkringsföretaget inte få ta ut någon avgift för återköpet eller flytten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2021. Lagändringarna föreslås även tillämpas vid återköp eller flytt i fråga om försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043).....	4
3	Ärendet och dess beredning	6
4	Bakgrund.....	6
4.1	Allmänt om livförsäkring	6
4.2	Tjänstepensionsförsäkring och privat pensionsförsäkring	7
4.3	Traditionell försäkring, fondförsäkring och depåförsäkring	8
4.4	Företagsformer på försäkringsmarknaden	9
4.5	Distribution av livförsäkringar	9
4.6	Rätten till återköp och flytt av försäkringssparande	10
4.7	Avgiftsnivåer vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar	12
5	Sänkta avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar	12
6	Automatisk flytt av individuell tjänstepension.....	22
7	En utvidgad återköps- och flytträtt för fond- och depåförsäkringar?.....	23
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	24
9	Förslagets konsekvenser	27
10	Författningskommentar	32
	Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)	32
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian	34
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	35
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	37

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043).

2 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (2010:2043) dels att 4 kap. 17 c § ska ha följande lydelse, dels att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2019:740) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

17 c §¹

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) får försäkringsföretaget ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar

1. direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköp eller överföringar, beräknade för försäkringar av samma slag, och
2. kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen.

Försäkringsföretaget får inte ta ut avgift enligt första stycket 2 senare än tio år efter det att försäkringsavtalet ingicks.

I fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, får avgiften bara avse sådana kostnader som anges i första stycket 1. Avgiften får högst uppgå till ett belopp som motsvarar 0,0127 prisbasbelopp. Om försäkringens värde uppgår till högst ett prisbasbelopp, får försäkringsföretaget inte ta ut någon avgift.

2. Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska försäkringsföretaget, i fråga om försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter ikraftträdandet,

a) bestämma avgifter på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen, men utan beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som har uppkommit i samband med att försäkringsavtalet ingicks, enligt 11 kap. 18 §, 12 kap. 69 § eller 13 kap. 23 § i den äldre lydelsen, och

b) ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen enligt 4 kap. 17 c § första stycket 2 och andra stycket.

Första stycket gäller inte i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2021.
 2. Bestämmelserna i 4 kap. 17 c § i den nya lydelsen tillämpas även vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken och där försäkringsavtalet har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade i maj 2019 att överlämna propositionen En effektivare flytträtt av försäkringssparande (prop. 2018/19:124) till riksdagen. I propositionen föreslogs lagändringar som syftar till att effektivisera möjligheterna att återköpa och överföra (flytta) livförsäkringar. Den 13 november 2019 beslutade riksdagen att anta regeringens förslag. Riksdagen uttalade samtidigt i ett tillkännagivande (bet. 2019/20:FiU14 punkt 2, rskr. 2019/20:28) att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett lagförslag som tydligt skiljer fond- och depåförsäkringar från traditionella livförsäkringar när det gäller vilka avgifter som får tas ut vid flytt och återköp. I finansutskottets betänkande (samma bet. s. 13) anfördes också att ett lagförslag om fond- och depåförsäkringar bör vara utformat enligt följande riktlinjer:

1. Flyttavgifterna ska begränsas kraftigt, med utgångspunkten att de ska motsvara enbart de direkta kostnaderna för den administrativa hanteringen av återköp eller överföringar, beräknade för försäkringar av samma slag.
2. Ett avgiftstak på flyttavgiften bör införas, där kostnaden uttrycks i kronor och ören.
3. Försäkringar tecknade före den 1 juli 2007 bör omfattas av motsvarande flytträtt som försäkringar tecknade därefter, dock under förutsättning att inte avgörande skäl talar mot detta.
4. Möjligheten prövas att införa dels ett fribelopp vid flytt av små försäkringsvärden, dels en automatisk flytt av försäkringsvärden under fribeloppet vid byte av arbetsgivare.

Promemorian Avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar har därefter tagits fram i Finansdepartementet. I promemorian behandlas punkterna 1, 2 och 4 i finansutskottets betänkande. Promemorians huvudsakliga innehåll och lagförslag finns i *bilagorna 1* och *2*. Promemorian har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga på regeringens webbplats (www.regeringen.se) och i Finansdepartementet (Fi2020/01016/FPM).

I denna lagrådsremiss behandlas promemorians förslag. Frågan om huruvida fond- och depåförsäkringar tecknade före den 1 juli 2007 bör omfattas av motsvarande återköps- och flytträtt som försäkringar tecknade därefter (punkt 3 i finansutskottets betänkande) behandlas inte i lagrådsremissen utan bereds vidare i Regeringskansliet (se avsnitt 7).

4 Bakgrund

4.1 Allmänt om livförsäkring

Livförsäkring är försäkring mot olika ekonomiska risker kopplade till en enskild individs levnad. De levnadsrisker för vilka det finns försäkring är främst de ekonomiska konsekvenserna av att dö tidigt (dödsfalls-

försäkring) och att leva länge (livsfallsförsäkring). Ett tidigt dödsfall kan, förutom kostnader som uppstår i samband med själva dödsfallet, medföra mer långvariga konsekvenser för efterlevande till personer med försörjningsansvar. Ett långt liv kan å andra sidan medföra att sparmedel inte räcker till för försörjningen – någonting som kan bli problematiskt såväl för individen själv som för hans eller hennes anhöriga.

Vidare kan livförsäkringar delas upp i riskförsäkringar och försäkringar med sparmoment, beroende på försäkringsavtalets konstruktion. En livförsäkring kan även vara en kombination av sparandeförsäkring och riskförsäkring. I en försäkring med sparmoment är syftet att premierna som betalas in förr eller senare ska betalas ut, med tillägg för eventuell avkastning. En ren riskförsäkring syftar däremot enbart till att åstadkomma skydd mot risken för att en viss händelse inträffar under avtalstiden.

Pensionsförsäkring används ofta som ett samlingsbegrepp för försäkringar som skyddar mot risken att den försäkrade efter en viss tidpunkt inte har en viss inkomst och normalt även försäkringar som omfattar skydd mot att efterlevande drabbas ekonomiskt av den försäkrades död. Begreppet innehåller således både moment av livsfalls- och dödsfallsförsäkring och har sin grund i att försäkringen normalt utfaller när pensionsåldern inträder.

Skatterettsligt är en försäkring i stället att anse som en pensionsförsäkring om den uppfyller de särskilda villkor som anges i 58 kap. 4–16 b §§ inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL. Övriga livförsäkringar är skatterettsligt kapitalförsäkringar (58 kap. 2 § IL).

Med personförsäkring avses civilrättsligt enligt försäkringsavtalslagen (2005:104), förkortad FAL, individuell livförsäkring samt sjuk- och olycksfallsförsäkring (1 kap. 2 §). I den lagen görs även en indelning i grupppersonförsäkring och kollektivavtalsgrundad personförsäkring.

4.2 Tjänstepensionsförsäkring och privat pensionsförsäkring

Tjänstepension är att betrakta som ett komplement till den allmänna pensionen inom det sociala försäkringssystemet. En tjänstepension omfattar pensionsförmåner som följer av ett anställningsförhållande. Dessa förmåner grundas antingen på ett kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter eller på ett individuellt avtal mellan arbetsgivaren och den enskilda arbetstagaren.

Arbetsgivarutfästelsen om tjänstepension kan vara förmånsbestämd eller avgiftsbestämd. En förmånsbestämd tjänstepension kännetecknas vanligtvis av att det i kollektivavtalet eller i annan utfästelse utlovas att pensionen ska utgöra en viss procent av den pensionsgrundande lön den anställde har i anslutning till pensioneringen. En avgiftsbestämd tjänstepension utgörs i stället av att arbetsgivaren och de fackliga organisationerna eller den enskilda arbetstagaren kommit överens om att en viss procent av den anställdes lön årligen ska avsättas till arbetstagarens pension. Den framtida ersättningen från en avgiftsbestämd tjänstepension bestäms av inbetalningarna och avkastningen på dessa.

Det vanligaste sättet för en arbetsgivare att säkerställa att denne har en ekonomisk möjlighet att fullgöra sin pensionsutfästelse är att köpa en tjänstepensionsförsäkring till förmån för den anställde. I ett sådant avtal är det vanligen arbetsgivaren som är försäkringstagare medan den anställde är försäkrad och förmånstagare.

Privat pensionsförsäkring köps av den enskilde som därför även är försäkringstagare. En sådan försäkring har stora likheter med en avgiftsbestämd tjänstepensionsförsäkring.

4.3 Traditionell försäkring, fondförsäkring och depåförsäkring

Begreppet *traditionell försäkring* används vanligen för att definiera livförsäkringar där försäkringsgivaren garanterar försäkringstagaren att ett visst belopp ska betalas ut från en viss ålder eller tidpunkt och under antingen en bestämd tid eller resten av försäkringstagarens livstid. Utöver det garanterade beloppet kan även överskott som inte är garanterade betalas ut i form av återbäring. Till den traditionella försäkringens kännetecken hör också att det är försäkringsgivaren som bestämmer hur de inbetalade premierna ska förvaltas. Försäkringstagaren har i regel mycket liten eller ingen möjlighet att påverka placeringsinriktningen och det är försäkringsgivaren som bär placeringsrisken.

Med *fondförsäkring* avses livförsäkringar som är anknutna till fonder. Kännetecknande för denna försäkringsform är att det är försäkringstagaren som bestämmer i vilka fonder hans eller hennes premier ska placeras. Försäkringens värde är kopplat till värdet på andelarna i de valda fonderna och försäkringsgivaren lämnar vanligtvis inte någon garanti för hur stora utbetalningarna kommer att bli. Det är försäkringsgivaren som äger tillgångarna men försäkringstagaren som står placeringsrisken. Ett fondförsäkringsavtal innehåller dock givetvis vissa försäkringsmoment. Den fondanknutna ersättningen kan t.ex. vara kombinerad med belopp utöver det aktuella fondandelsvärdet som betalas ut vid den försäkrades dödsfall.

Begreppet *depåförsäkring* används för livförsäkringar som liknar fondförsäkringar, men med den skillnaden att placeringar kan göras även i andra tillgångar än fondandelar, t.ex. aktier. I likhet med det som gäller för fondförsäkringar är det försäkringsgivaren som äger tillgångarna i en sådan försäkring. Även vid denna försäkringsform är det försäkringstagaren som står placeringsrisken.

Som anges i avsnitt 4.2 är det i fråga om tjänstepensionsförsäkring vanligen arbetsgivaren som är försäkringstagare och den anställde som är försäkrad. Det som anges ovan om försäkringstagaren avser i dessa fall den försäkrade.

Näringsrättsligt görs det endast skillnad mellan traditionell försäkring och fondförsäkring även om begreppet traditionell försäkring inte används i försäkringsrörelselagen (2010:2043), förkortad FRL (se 2 kap. 12 §). Trots att depåförsäkring till stor del liknar fondförsäkring hänförs denna försäkringsform till försäkringsklassen för traditionella livförsäkringar (jfr 2 kap. 12 § klass I a FRL). Detta eftersom en depåförsäkring inte endast är anknuten till externt förvaltade värdepappersfonder eller specialfonder och

följaktligen inte kan utgöra en fondförsäkring enligt försäkringsrörelselagen (jfr 2 kap. 12 § klass III FRL). I näringsrättsligt hänseende är alltså depåförsäkring en traditionell försäkring som saknar garanterat belopp och bygger på villkorad återbäring. I de resonemang som förs om traditionella försäkringar i lagrådsremissen avses dock endast traditionella försäkringar med garanti om inte annat anges.

4.4 Företagsformer på försäkringsmarknaden

Det finns flera företagsformer på den svenska försäkringsmarknaden. När det gäller svenska försäkringsgivare tillhandahålls livförsäkringar i dag av försäkringsföretag som har tillstånd enligt försäkringsrörelselagen, tjänstepensionsföretag som har tillstånd enligt lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag och understödsföreningar som är registrerade enligt den upphävda lagen (1972:262) om understödsföreningar. Därutöver finns det utländska försäkringsgivare och tjänstepensionsinstitut som driver gränsöverskridande verksamhet eller verksamhet från en sekundäretablering här i landet.

Försäkringsföretagen kan vara försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag eller försäkringsföreningar. Det finns både försäkringsaktiebolag som delar ut vinst till ägaren och sådana som inte gör det. Det brukar sägas att den sistnämnda kategorin, de som inte är vinstutdelande, drivs enligt ömsesidiga principer. Det främsta kännetecknet för de ömsesidiga försäkringsbolagen är att försäkringstagarna både är kunder och ägare. I en försäkringsförening är försäkringstagarna och de försäkrade medlemmar. Även försäkringsföreningen utmärks därför som associationsform av principen om ömsesidighet.

I december 2019 trädde lagen om tjänstepensionsföretag i kraft. Den innehåller särskilda rörelser regler för företag som enbart tillhandahåller tjänstepensionsförsäkringar. Tjänstepensionsföretag kan på motsvarande sätt som försäkringsföretag vara tjänstepensionsaktiebolag, ömsesidiga tjänstepensionsbolag och tjänstepensionsföreningar.

4.5 Distribution av livförsäkringar

Med distribution av försäkring avses i regel både rådgivning och försäljning. Hur försäkringsföretagen väljer att distribuera sina försäkringar beror ofta på vilken modell som är mest lönsam och effektiv för det berörda företaget. Faktorer som kan påverka valet av distributionsmodell är t.ex. det aktuella försäkringsföretagets geografiska etablering, om företaget är nybildat eller inte, vilken typ av försäkring som ska distribueras samt hur viktigt det är för företaget att ha en egen relation med försäkringstagarna.

I Sverige säljs livförsäkringar framför allt via företagsportaler (främst s.k. valcentraler som administrerar kollektivavtalad tjänstepension) och mellanhänder (främst försäkringsförmedlare). Enligt Svensk Försäkring distribuerade företagsportaler 39,2 procent av de totala premieinbetalningarna vid nyteckning av livförsäkring under 2019. Mellanhänder distribu-

erade 24,8 procent av premierna (varav försäkringsförmedlare stod för 96,1 procent). Direktdistributionen utan mellanhänder (anställda hos försäkringsföretag eller direkt-/distansförsäljning) uppgick till 18,7 procent. Banker och finansiella institutioner stod för 11,8 procent och övriga distributionskanaler för 5,5 procent.

När distribution sker via försäkringsförmedlare får förmedlaren vanligtvis ersättning av försäkringsföretaget genom olika former av provision, s.k. tredjepartsersättning. Historiskt sett har försäkringsföretagen betalat försäkringsförmedlarna med s.k. up front-ersättning (förskottsprovision). Up front-ersättningen beräknades ofta som en procentuell andel av det i framtiden förväntade investerade beloppet, dvs. de kommande premieinbetalningarna, och kompletterades med ersättning för att förmedlaren fortlöpande sköter kunden (s.k. beståndsersättning). Up front-ersättningar förekommer i princip inte längre utan det har i stället införts andra ersättningsmodeller, bl.a. som en konsekvens av nya regler i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution som trädde i kraft den 1 oktober 2018. En vanlig modell är att ersättningen betalas fortlöpande och beräknas som en procentuell andel av varje inbetald premie. Utöver tredjepartsersättning förekommer även att försäkringsförmedlare tar betalt direkt av kunden, dvs. försäkringstagaren, i form av arvode. Denna ersättningsmodell är dock mycket ovanlig.

4.6 Rätten till återköp och flytt av försäkringssparande

Frågan om införande av regler som ger en försäkringstagare rätt till återköp eller flytt av försäkringssparande har behandlats i flera lagstiftningsärenden.

I januari 2000 infördes en möjlighet för försäkringstagare att utan skattekonsekvenser flytta värdet av en livförsäkring som klassificeras som pensionsförsäkring enligt inkomstskattelagen till en annan pensionsförsäkring meddelad av samma eller annan försäkringsgivare (prop. 1998/99:87). För att försäkringstagaren skulle kunna utnyttja denna möjlighet krävdes emellertid att parterna hade avtalat om detta. Även för återköp av kapitalförsäkring krävdes att parterna hade avtalat om en sådan möjlighet.

Den 1 januari 2006 infördes en civilrättslig reglering i försäkringsavtalslagen som ger försäkringstagaren en ovillkorlig rätt att få en individuell personförsäkring återköpt av försäkringsföretaget, om inte annat följer av försäkringens art eller av skattelagstiftningen (se 11 kap. 5 § och prop. 2003/04:150). Hänvisningen till försäkringens art innebär att regeln är tillämplig på försäkringar med sparmoment som kan åsättas ett positivt tekniskt återköpsvärde och där det är säkert att ett försäkringsfall förr eller senare kommer att inträffa. Eftersom reglerna om ansvarsinträde, uppsägning och ändring passar mindre väl för kollektivavtalsgrundad försäkring begränsades återköpsrätten till att omfatta endast individuella tjänstepensionsförsäkringar. Hänvisningen till skattelagstiftningen i försäkringsavtalslagen medför att endast en mycket begränsad del av pensionsförsäkringarna kan återköpas. I princip är det fråga om försäkringar

med små återköpsvärden (58 kap. 18 § IL). Återköpsrätten omfattar försäkringar som är tecknade den 1 januari 2006 och därefter.

Den 1 juli 2007 kompletterades rätten till återköp med en rätt till överföring (flytt) av en försäkrings hela värde till en annan försäkring (11 kap. 5 § andra stycket FAL). Flytträtten omfattar försäkringar som är tecknade den 1 juli 2007 och därefter. I sammanhanget bör även nämnas att det i försäkringsavtalslagen (11 kap. 5 § andra stycket) finns en tidsbegränsning som syftar till att motverka kringgående av lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel. Begränsningen innebär att ett återköp eller en flytt tidigast får ske ett år efter det att avtalet tecknats.

Därutöver infördes kompletterande regler av näringsrättslig art för att säkerställa att den lagstadgade återköps- och flytträtten får genomslag på marknaden (se prop. 2006/07:26). Dessa regler innebär att om försäkringen omfattas av återköps- och flytträtten, ska försäkringsgivaren se till att detta och de närmare villkoren för återköpet eller flytten framgår av försäkringsavtalet (4 kap. 17 a § FRL). Om en försäkringstagare vill flytta försäkringen till ett annat försäkringsföretag, ska det företag från vilket försäkringens värde flyttas så snart som möjligt överföra värdet och de uppgifter om försäkringen som behövs till det andra företaget (4 kap. 17 b § FRL). Rätten till återbäring vid återköp eller flytt ska bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall (se 11 kap. 18 §, 12 kap. 69 § och 13 kap. 23 § FRL). En avvikelse från denna huvudprincip kan dock vara försvarlig med hänsyn till det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring eller försäkringsföretagets ekonomiska situation. Vidare infördes regler om vilka kostnader som ska få ligga till grund för avgifter vid återköp och flytt.

Den 1 januari 2020 infördes ytterligare regler i syfte att effektivisera möjligheterna till återköp och flytt av livförsäkringar (prop. 2018/19:124). Genom ändringar i försäkringsrörelselagen förtydligades vilka kostnader försäkringsföretag ska få beakta när de fastställer avgifter vid återköp och flytt (4 kap. 17 c § FRL). Avgiften får avse försäkringsföretagets direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköp och flyttar, beräknade för försäkringar av samma slag. Försäkringsföretag får även ta ut avgifter för att täcka sådana kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller flyttade försäkringen. Avgift för kvarstående anskaffningskostnader får dock inte tas ut senare än tio år efter det att försäkringsavtalet ingicks. Vid återköp eller flytt i fråga om försäkringsavtal som har ingåtts före den 1 januari 2020, men efter den 30 juni 2007, gäller vissa övergångsbestämmelser. Därutöver gjordes ändringar i bl.a. inkomstskattelagen som innebär att hela värdet i en eller flera pensionsförsäkringar får flyttas till en annan pensionsförsäkring med samma person som försäkrad, utan några beskattningseksekvenser (58 kap. 18 §).

Som anges i avsnitt 4.2 är det i fråga om tjänstepensionsförsäkring vanligen arbetsgivaren som är försäkringstagare och arbetstagaren som är försäkrad. Den lagstadgade rätten till återköp och flytt tillkommer i dessa fall arbetsgivaren i egenskap av försäkringstagare.

Den civilrättsliga regleringen i försäkringsavtalslagen är även tillämplig på de avtal som tjänstepensionsföretag ingår (se prop. 2018/19:158 s. 478). Tjänstepensionsföretag ska dessutom tillämpa försäkringsrörelselagens regler om återköp och flytt (4 kap. 8 och 9 §§ lagen om tjänstepensions-

företag). Det som anges ovan om försäkringsföretag avser i dessa fall tjänstepensionsföretag.

4.7 Avgiftsnivåer vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar

På Konsumenternas Försäkringsbyrås webbplats finns en sammanställning av de villkor som försäkringsföretagen tillämpar vid flytt av pensionskapital i privata pensionsförsäkringar och individuell tjänstepension samt återköp av kapitalförsäkringar (www.konsumenternas.se, 2020-08-10).

Inom området för privat pensionsförsäkring skiljer sig avgiftsstrukturen åt mellan de tolv företag som finns omnämnda på webbplatsen och som tillhandahåller fond- eller depåförsäkringar. Sju företag tar ut en rörlig flyttavgift för de flesta av sina produkter beräknad som en procentsats av pensionskapitalets storlek eller inbetalda premier med en avtagande trappa över åren, varav ett företag har ett tak på avgiften. Dessa sju företag tar även ut en fast avgift som varierar från 400 kronor till 1 000 kronor. Ett företag har enbart en fast avgift på 1 000 kronor. Fyra företag tar inte ut någon avgift alls vid en flytt.

För individuell tjänstepension förekommer tretton företag med fond- eller depåförsäkringar i jämförelsen. Sju företag tar ut både en fast och rörlig flyttavgift för de flesta av sina produkter, varav ett företag har ett tak på den rörliga avgiften. I likhet med det som gäller för privata pensionsförsäkringar beräknas de rörliga avgifterna som en procentsats av pensionskapitalets storlek eller inbetalda premier med en avtagande trappa över åren. Bland dessa sju företag varierar den fasta avgiften från 400 kronor till 1 000 kronor. Två företag har enbart en fast avgift på 1 000 kronor respektive 2 000 kronor. Slutligen är det fyra företag som inte tar ut någon flyttavgift.

Avgifterna vid återköp av kapitalförsäkringar motsvarar i huvudsak de principer som gäller för pensionsförsäkringar. Det förekommer alltså avgiftsstrukturer med såväl fasta som rörliga avgifter bland de tolv företag med fond- eller depåförsäkringar som omfattas av jämförelsen. De fasta avgifterna är dock generellt sett lägre än vid flytt av pensionsförsäkringar och varierar från 250 kronor till 375 kronor. Sex företag tar inte ut någon avgift alls vid återköp.

5 Sänkta avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar

Regeringens förslag: I fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, ska ett försäkringsföretags avgift vid återköp eller överföring bara få avse försäkringsföretagets direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköpet eller överföringen. Avgiften ska högst få uppgå till ett belopp som motsvarar 0,0127 prisbasbelopp. Om försäkringens värde uppgår

till högst ett prisbasbelopp, ska försäkringsföretaget inte få ta ut någon avgift.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ett stort antal remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Försäkringsorganisationen Liv (FOLIV), Max Matthiessen AB, Svenska försäkringsförmedlares förening (SFM) och Söderberg & Partners vill se en djupare utredning av frågan om flytträtt även för kollektivavtalad tjänstepension.

FOLIV, Max Matthiessen AB, Svensk Försäkring (med reservation från *Handelsbanken Liv Försäkringsaktiebolag* och *Nordea Livförsäkring Sverige AB*), *Svenska Aktuarieföreningen* och *SFM* kritiserar förslaget om att försäkringsföretag inte ska få ta ut avgift för kvarstående anskaffningskostnader. Enligt *Aktuarieföreningen* innebär förslaget att försäkringsföretag inte längre kan leva upp till grundläggande aktuariella principer om kontribution och stabilitet samt kravet på god försäkringsstandard. *Aktuarieföreningen* framhåller att den försäkringstagare som väljer att återköpa eller flytta har gett upphov till de förutbetalda anskaffningskostnaderna och därmed ska dessa inte belasta övriga försäkringstagare. Försäkring, även fond- och depåförsäkring, handlar om riskdelning mellan kunder oavsett om det rör sig om vinstutdelande eller ömsesidigt verkande försäkringsföretag. Riskdelningen avser vanligen dödsfalls- och livsfallrisk, men även kostnadsrisk. Om ett företag inte får ta ut avgifter för att täcka de kostnader som en flyttande försäkring gett upphov till behöver dessa täckas på annat sätt för att företaget ska kunna hantera sin kostnadsrisk. Även *Svensk Försäkring* framhåller att om försäkringsföretagens nuvarande möjlighet till kostnadsfördelning tas bort finns en risk för att kvarvarande försäkringstagarkollektiv får bära kostnader hänförliga till försäkringstagare som lämnat ett företag. *Svensk Försäkring* påpekar också att det inte berörs i promemorian hur förslaget förhåller sig till regleringen av provisionsfrågor i lagen om försäkringsdistribution. Enligt branschorganisationen kan förslaget i praktiken få konsekvenser som liknar effekterna av ett provisionsförbud, bl.a. att rådgivning inte längre skulle erbjudas till konsumenter med begränsade tillgångar. Även *Max Matthiessen* framhåller att förslaget leder till ett stopp för välfungerande ersättningsstrukturer på distributionsmarknaden och att det försämrar förutsättningarna att ge rådgivning. Enligt *Max Matthiessen* och *SFM* finns en risk för oseriösa aktörer som inte utgår från kundens behov. *Handelsbanken Livförsäkringsaktiebolag* och *Nordea Livförsäkring Sverige AB* tillstyrker förslaget och anför att de allra flesta kunder stannar kvar hos sitt försäkringsföretag. Även om flyttavgifterna begränsas kan därför försäkringsföretag fortsätta att kompensera sig fullt ut för anskaffningskostnader i den stora majoriteten av alla försäkringsavtal. Enligt bolagen kan förslaget därmed inte liknas vid ett direkt eller indirekt provisionsförbud.

Fondbolagens förening, Svenska Aktuarieföreningen och *SFM* är kritiska till förslaget om att olika villkor ska gälla för flytt av traditionell försäkring jämfört med fond- och depåförsäkring. Enligt *Fondbolagens förening* och *SFM* innebär förslaget att liknande produkter får olika marknadsförutsättningar vilket i sin tur riskerar att snedvrida konkurrensen på

ett sätt som missgynnar konsumenterna. *Max Matthiessen AB* och *SFM* påpekar även att förslaget kommer att skapa intressekonflikter för distributörer av försäkring.

FOLIV och *Svenska Aktuarieföreningen* avstyrker förslaget om att införa ett avgiftstak. *Svensk Försäkring* anser att nivån på avgiftstaket bör justeras uppåt så att försäkringsföretag ges en reell möjlighet att kompensera sig för de administrativa hanteringskostnader de faktiskt har. Även *Finansinspektionen* och *Sparbankernas Riksförbund* anser att avgiftstaket bör höjas och framhåller att det bör vara i nivå med företagens genomsnittliga kostnader. *Finansinspektionen* förslår att det högsta beloppet för avgifterna ska motsvara 0,02 prisbasbelopp (946 kronor år 2020). Enligt *Sparbankernas Riksförbund* bör avgiftstaket uppgå till ett belopp som motsvarar 0,025 prisbasbelopp (ca 1 183 kronor år 2020). *Nordnet Pensionsförsäkring AB* anser att det bör införas ett krav på att det belopp som avgiftstaket motsvarar alltid uttrycks i kronor och ören till konsumenter.

FOLIV, *Sparbankernas Riksförbund*, *Svensk Försäkring*, *Svenska Aktuarieföreningen* och *Småspararguiden* avstyrker förslaget om att försäkringsföretag inte ska få ta ut någon avgift om försäkringens värde uppgår till högst ett prisbasbelopp. *Finansinspektionen* anser att förslaget inte ska gälla för kapitalförsäkring. Flera av remissinstanserna påpekar att ett återköp eller en flytt alltid medför direkta kostnader för den administrativa hanteringen. *Svensk Försäkring* framhåller att dessa kostnader inte är knutna till kapitalbeloppets storlek och att förslaget inte är förenligt med utgångspunkten att försäkringsföretag ska ges möjlighet att kompensera sig för de faktiska kostnaderna vid flytt. *Finansinspektionen* anser att i fråga om kapitalförsäkring saknas skäl för sammanförande av små belopp som överväger risken för att kostnaderna övervältras på det kvarvarande beståndet. *Sparbankernas Riksförbund* föreslår en avgift motsvarande 0,005 prisbasbelopp (ca 237 kronor år 2020) för produkter som har ett värde understigande ett prisbasbelopp. Enligt *Småspararguiden* bör mindre försäkringskapital hanteras genom att avgiften får uppgå till 0,0127 prisbasbelopp, dock högst en procent av pensionskapitalet. *Finansinspektionen* anser att det bör utredas om det ska införas en liknande avgiftsfrihet för flytt av små belopp inom kollektivavtalsgrundad tjänstepension och traditionell premiebestämd tjänstepension.

Svensk Försäkring efterfrågar ett förtydligande i lagtexten eller på annat sätt om att förslaget avser fond- och depåförvaltade försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken. *Max Matthiessen AB* påpekar att det utöver depåförsäkring finns andra produkter som klassificeras som traditionell försäkring där det föreligger olika grad av placeringsrisk för försäkringstagaren och andra ersättningsberättigade. På motsvarande sätt finns det fondförsäkringar med garantimoment, vilket innebär en begränsning av placeringsrisken. *SFM* framhåller att det finns fond- och depåförsäkringar med garantier kopplade till kapitalet även om det inte utgör en garanti i försäkringsrörelserättslig mening. Enligt *SFM* ger utformningen av lagtexten utrymme för tolkning med hänsyn till att traditionella försäkringar kan variera i utformning och garantier.

Svensk Försäkring efterfrågar ett klagörande av huruvida utländska försäkringsgivare ska omfattas av den föreslagna regleringen.

Enligt *Försäkringsaktiebolaget Avanza Pension* och *Nordnet Pensionsförsäkring AB* krävs, utöver förslagen i promemorian, även andra åtgärder när det gäller processen kring flytt av pensionssparande. Företagen anser att det bör införas en tidsgräns på två månader vid flytt. Nordnet anför även att kravet på tidigare arbetsgivares underskrift bör tas bort och att regeringen bör initiera en branschgemensam digital portal för flytt av pensionssparande.

Max Matthiessen AB och *Söderberg & Partners* efterfrågar en möjlighet för försäkringsförmedlare att ta betalt för oberoende distributionsåtgärder, t.ex. rådgivning, genom uttag ur en pensionsförsäkring. Enligt *Söderberg & Partners* bör det införas en motsvarande reglering som i Danmark där försäkringsförmedlare har möjlighet att avtala om arvode med kund och där försäkringsföretaget administrerar uttaget av arvodet ur pensionsförsäkringen. En sådan arvoderingsmöjlighet bör även införas för kollektivavtalad försäkring. Även *Småspararguiden* förespråkar möjligheten att kunna köpa rådgivning genom avräkning från försäkringskapitalet och anser att oberoende rådgivning bör kunna tillhandahållas med samma skatteregler som provisionsbaserad försäljning.

Småspararguiden anser att det bör införas en reglering som förhindrar banker och andra som tillhandahåller bostadslån att knyta ränterabatter till helkundskoncept där rabattens storlek påverkas av flytt av pensionskapital.

Skälen för regeringens förslag

Gällande rätt

När ett försäkringsavtal upphör i förtid på grund av ett återköp eller en flytt uppstår kostnader för det avgivande försäkringsföretaget. Enligt gällande rätt får försäkringsföretag ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköpet eller flytten och kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller flyttade försäkringen (4 kap. 17 c § FRL, se även avsnitt 4.6).

Administrativa kostnader uppkommer eftersom det avgivande företaget måste ha en fungerande administration för att kunna hantera återköp och flyttar. Kvarstående anskaffningskostnader avser kostnader som uppkommit i samband med avtalets ingående och som inte hunnit amorteras vid tidpunkten för återköpet eller flytten, exempelvis provision till försäkringsförmedlare eller lön till egna anställda (se avsnitt 4.5 om distribution av livförsäkringar).

De nu gällande avgiftsreglerna omfattar såväl traditionell försäkring som fond- och depåförsäkring. Avsikten med regleringen är att en försäkringstagare vid ett återköp eller en flytt ska få det belopp som han eller hon är berättigad till, dvs. de värden i försäkringsföretaget som försäkringen så långt gett upphov till med avdrag för rimliga kostnader som återköpet eller flytten faktiskt innebär för företaget och de övriga i försäkringstagar-kollektivet (prop. 2018/19:124 s. 32).

Riksdagens tillkännagivande och tillämpningsområdet

Enligt riksdagens tillkännagivande (bet. 2019/20:FiU14 punkt 2, rskr. 2019/20:28) bör regeringen skyndsamt återkomma till riksdagen med ett

lagförslag som tydligt skiljer fond- och depåförsäkringar från traditionella livförsäkringar när det gäller vilka avgifter som får tas ut vid flytt och återköp. I finansutskottets betänkande framhålls att lagförslaget bör utformas enligt vissa riktlinjer som bl.a. innebär att avgifterna för fond- och depåförsäkringar begränsas kraftigt. Utgångspunkten för förslaget ska vara att flyttavgiften får motsvara enbart de direkta kostnaderna för den administrativa hanteringen av återköp och flyttar, beräknade för försäkringar av samma slag. Vidare bör ett avgiftstak på flyttavgiften införas, där kostnaden uttrycks i kronor och ören. Det bör även prövas om det ska införas ett fribelopp vid flytt av små försäkringsvärden.

Riksdagens tillkännagivande tar sikte på sådana fond- och depåförsäkringar som omfattas av den civilrättsliga återköps- och flytträtten enligt försäkringsavtalslagen. Kollektivavtalsgrundade tjänstepensionsförsäkringar berörs därmed inte (se avsnitt 4.6). *FOLIV*, *Max Matthiessen AB*, *SFM* och *Söderberg & Partners* efterfrågar dock en utredning av frågan om flytträtt även för kollektivavtalad tjänstepension. I samband med tillkomsten av försäkringsavtalslagen bedömde regeringen att regler beträffande individuell försäkring om ansvarsinträde, uppsägning och ändring passar mindre väl för kollektivavtalsgrundad försäkring samt att existensen av kollektivavtal innebär att den försäkrade inte behöver samma skydd av lagregler (prop. 2003/04:150 s. 343 f. och 351 f.). Riksdagen hade ingen annan uppfattning (bet. 2004/05:LU4, rskr. 2004/05:160). Samma bedömning har gjorts även i senare lagstiftningsärenden om flytträtt (prop. 2018/19:124 s. 28 f.). Enligt regeringen finns inte anledning att nu göra någon annan bedömning än den som har gjorts i tidigare förarbeten. Det kan vidare konstateras att en sådan omfattande utredning som remissinstanserna efterfrågar inte ryms inom ramen för detta lagstiftningsärende. Mot den bakgrunden begränsas förslagen i denna lagrådsremiss till sådana fond- och depåförsäkringar som utgör individuella personförsäkringar. Därmed innefattas privata pensionsförsäkringar, individuella tjänstepensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar.

Återköps- och flyttavgiften bör endast avse direkta administrativa kostnader

Det finns ett starkt konsumentskyddsintresse, främst i betydelsen konsumentnytta, att kunna återköpa och flytta försäkringssparande mer effektivt. Som framgår av avsnitt 4.7 förekommer det fortfarande att försäkringsföretag – trots den nya avgiftsreglering i försäkringsrörelselagen som trädde i kraft den 1 januari 2020 – tar ut återköps- och flyttavgifter som beräknas som en procentuell andel av försäkringsvärdet. Återköp och flyttar kan därmed fortfarande resultera i så höga avgifter att den lagstadgade återköps- och flytträtten i praktiken sätts ur spel. De beskrivna inlåsnings effekterna hämmar konkurrensen mellan försäkringsföretagen, vilket i sin tur riskerar att leda till både högre priser och ett minskat och sämre utbud av produkter och tjänster till konsumenterna (jfr prop. 2018/19:124 s. 30–33). Det finns därför behov av fler åtgärder för att motverka den inlåsnings av konsumenterna som finns på försäkringsmarknaden.

I syfte att ytterligare sänka försäkringsföretagens avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar föreslås i promemorian att avgiften

bara ska få avse ett företags direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköpet eller flytten. Flera remissinstanser är kritiska till förslaget som innebär att försäkringsföretagens avgiftsuttag inte ska få omfatta kvarstående anskaffningskostnader.

Regeringen konstaterar att fond- och depåförsäkringar – till skillnad från traditionella försäkringar – i grunden är individualiserade försäkringsprodukter som i princip uteslutande tillhandahålls av vinstutdelande företag. Produkterna kännetecknas av att det är försäkringstagaren eller den försäkrade som väljer hur premierna ska placeras och som bär placeringsrisken. Försäkringens värde är kopplat till värdet på de fondandelar eller andra tillgångar som den enskilde har valt. Försäkringsföretaget ger därmed i normalfallet inga garantier om utbetalningarnas storlek och ansvarar inte heller för förvaltningen av kapitalet (se även avsnitt 4.3). Det kollektiva inslaget är således mindre än i traditionella försäkringar där eventuella överskott ska fördelas rättvist mellan försäkringstagarna och tillgångarna dessutom ofta är mer illikvida. Regeringen bedömer därför, till skillnad från *Svensk Försäkring* och *Svenska Aktuarieföreningen*, att återköp och flytt av fond- och depåförsäkring inte riskerar att få lika stora konsekvenser för det kvarvarande försäkringstagarkollektivet som vid återköp och flytt av traditionell försäkring. Det är därmed inte heller lika motiverat att de kostnader som uppstår i samband med återköpet eller flytten ska belasta den flyttande försäkringstagaren.

Med anledning av det som *Svenska Aktuarieföreningen* anför om att promemorians förslag innebär att försäkringsföretag inte kan leva upp till grundläggande principer om kontribution, stabilitet och god försäkringsstandard kan följande nämnas. Den s.k. kontributionsprincipen har främst betydelse för försäkringsföretagens överskottshantering och syftar till att säkerställa att eventuella överskott fördelas på ett rättvist sätt mellan försäkringstagarna. Principen innebär att fördelningen av ett försäkringsföretags återbäring till försäkringstagarna ska utgå från försäkringens bidrag till överskottet (11 kap. 18 §, 12 kap. 69 § och 13 kap. 23 § FRL). I en flyttsituation innebär det att försäkringsföretaget ska säkerställa att en flytt varken missgynnar den flyttande försäkringstagaren eller det kvarvarande försäkringstagarkollektivet. Motsvarande gäller vid återköp. Om kontributionsprincipen tillämpas vid fördelning av återbäring i samband med ett återköp eller en flytt bör därmed även hänsyn tas till sådana kostnader som uppkommit på grund av återköpet eller flytten, t.ex. kvarstående anskaffningskostnader. Kontributionsprincipen är dispositiv och gäller således om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller i bolagsordningen. Även i fall där principen avtalats bort bör dock försäkringsföretag, enligt principen om god försäkringsstandard, vara skyldiga att säkerställa att villkoren inte förfördelar någon försäkringstagare (jfr prop. 2018/19:124 s. 32). Eftersom kontributionsprincipen reglerar försäkringsföretagens överskottshantering är den främst relevant för ömsesidigt drivna försäkringsföretag som erbjuder traditionell försäkring med garantier (jfr Finansinspektionens rapport Tillsynen över försäkringsföretag den 17 maj 2016, dnr 16-3438, s. 7). Detsamma gäller principen om god försäkringsstandard i detta avseende. I verksamhet avseende fond- och depåförsäkring är principerna däremot av mer begränsad betydelse eftersom försäkringsvärdet i dessa fall är direkt kopplat till värdet på de tillgångar i vilka premierna har placerats. Vidare bör det

beaktas att promemorians förslag endast innebär att avgifter vid återköp och flytt inte får avse *kvarstående* anskaffningskostnader. Förslaget påverkar inte försäkringsföretagens möjligheter i övrigt att fördela och täcka anskaffningskostnader under försäkringsavtalstiden. Sammantaget gör regeringen bedömningen att den föreslagna regleringen inte hindrar försäkringsföretag från att uppfylla någon grundläggande princip för försäkringsrörelse enligt försäkringsrörelselagen.

Svensk Försäkring och *Svenska Aktuarieföreningen* påpekar att det med förslaget finns en risk att försäkringsföretag kommer att övervältra de kvarstående anskaffningskostnaderna på det kvarvarande försäkringstagarkollektivet. Regeringen instämmer med remissinstanserna att förslaget innebär en sådan risk. Vissa försäkringsföretag kommer att behöva hantera sådana kvarstående anskaffningskostnader som enligt förslaget inte längre kommer att få täckas genom avgifter vid återköp och flytt. I de fall försäkringsföretagen inte har någon möjlighet att fördela eller täcka de kostnaderna under försäkringsavtalstiden måste företagen välja om kostnaderna ska belasta det kvarvarande försäkringstagarkollektivet eller aktieägarna (beroende på bolagsform). Eftersom fond- och depåförsäkringar i princip uteslutande tillhandahålls av vinstutdelande företag kommer det i de allra flesta fall vara ett alternativ för företagen att låta aktieägarna bära dessa kostnader. Som remissinstanserna påpekar finns dock en risk att kostnaderna i stället övervältras på det kvarvarande försäkringstagarkollektivet. Detta är en ofrånkomlig konsekvens av förslaget. Det som remissinstanserna anför utgör dock enligt regeringens mening inte skäl för att behålla nuvarande ordning med omotiverat höga flyttavgifter och de inlåsnings effekter som avgifterna medför. Förslaget säkerställer att försäkringstagare får en reell möjlighet att utnyttja sin lagstadgade återköps- och flytträtt. Det innebär också ett incitament för de berörda företagen att verka utifrån kundernas behov eftersom försäkringstagare som är missnöjda med sitt försäkringsföretag kommer att ha bättre möjligheter att använda sin återköps- eller flytträtt mer effektivt. I motsats till *Fondbolagens förening* och *SFM* bedömer därför regeringen att förslaget kommer att leda till en förbättrad konkurrens och en mer välfungerande marknad. *Max Matthiessen AB* och *SFM* menar att förslaget kommer att leda till intressekonflikter till nackdel för konsumenterna. Regeringen vill med anledning av dessa synpunkter påminna om att det i lagen om försäkringsdistribution finns regler om hur försäkringsdistributörer ska hantera och förebygga eventuella intressekonflikter och om försäkringsdistributörers skyldighet att även i övrigt tillvarata kundernas intressen.

Svensk Försäkring anser att förslaget innebär ett indirekt provisionsförbud som riskerar att påverka tillgången till rådgivning och efterfrågar ett förtydligande av hur det förhåller sig till regleringen av provisionsfrågor i lagen om försäkringsdistribution. Regeringen vill därför återigen betona att förslaget innebär att ett försäkringsföretag inte längre kommer att få täcka kvarstående anskaffningskostnader genom avgifter i samband med återköp eller flytt. Förslaget berör alltså endast avgiftsuttaget för kostnader avseende exempelvis provision till försäkringsförmedlare som företaget inte hunnit amortera vid tidpunkten för återköpet eller flytten. Som nämns ovan påverkas däremot inte försäkringsföretagens möjligheter i övrigt att fördela och täcka sådana kostnader under försäkringsavtals-

tiden. Regeringen anser därför i likhet med *Handelsbanken Livförsäkringsaktiebolag och Nordea Livförsäkring Sverige AB* att förslaget inte kan anses utgöra ett förbud mot ersättning som betalas ut i enlighet med lagen om försäkringsdistribution. Med hänsyn till detta bedömer regeringen också, till skillnad från *Svensk Försäkring, Max Matthiessen AB* och *SFM*, att det även fortsättningsvis bör finnas förutsättningar att tillhandahålla rådgivning i samband med distributionen av försäkring.

Regeringen gör sammantaget bedömningen att de positiva effekter som uppnås genom promemorians förslag överväger de nackdelar som förslaget kan innebära för vissa försäkringsföretag och försäkringsförmedlare. Mot den bakgrunden och i linje med finansutskottets betänkande anser regeringen att försäkringsföretagens rätt att ta ut avgift i samband med återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar bör begränsas till att avse endast direkta administrativa kostnader.

Avgiftstak

Som anges ovan finns ett starkt konsumentskyddsintresse att kunna återköpa eller flytta sitt försäkringssparande mer effektivt. För att möjliggöra en så effektiv återköps- och flytträtt som möjligt när det gäller fond- och depåförsäkringar bör det därför även införas ett tak för avgiften som avser den administrativa handläggningskostnaden. Regeringen anser till skillnad från *FOLIV* och *Svenska Aktuarieföreningen* att konsumentskyddsintresset överväger den begränsning av försäkringsföretagens möjligheter till kostnadstäckning genom återköps- och flyttavgifter som ett avgiftstak innebär.

Som *Finansinspektionen, Sparbankernas Riksförbund* och *Svensk Försäkring* påpekar ligger den taknivå som föreslås i promemorian under försäkringsföretagens genomsnittliga administrativa driftskostnader vid flytt av individuella pensionsförsäkringar (se avsnitt 9). Promemorians förslag innebär alltså att vissa enskilda företag i nuläget inte skulle ha möjlighet att täcka sina kostnader fullt ut med flyttavgifter. Mot detta ska dock ställas det starka konsumentskyddsintresset att begränsa flyttavgifterna till en rimlig nivå. Den föreslagna nivån på avgiftstaket kan också innebära ett visst incitament för försäkringsföretag att effektivisera sin flyttadministration. Som redovisas ovan varierar de fasta avgifterna i dag mellan 400 kronor och 2 000 kronor. Vissa företag tar dock inte ut någon avgift alls vid återköp eller flytt. Regeringen anser därför att det för närvarande är rimligt med ett avgiftstak motsvarande ca 600 kronor. Det finns dock anledning att följa utvecklingen när det gäller företagens avgiftsuttag för den administrativa handläggningskostnaden.

I finansutskottets betänkande framhålls att ett avgiftstak bör anges i kronor och ören. Regeringen anser att avgiftstaket bör utformas som en andel av prisbasbeloppet så att det följer den allmänna prisutvecklingen i samhället. Med en sådan utformning av lagtexten uppnås en tydlig begränsning av försäkringsföretagens avgiftsuttag. Avgiftstaket bör därför i enlighet med promemorians förslag uppgå till ett belopp som motsvarar 0,0127 prisbasbelopp. Statistiska centralbyrån har beräknat att prisbasbeloppet för år 2021 ska höjas från 47 300 kronor till 47 600 kronor, vilket innebär ett avgiftstak om 604,52 kronor. Regeringen har fastställt det nya prisbasbeloppet. *Nordnet Pensionsförsäkring AB* anser att bestämmelsen

bör kompletteras med ett krav på att det belopp som avgiftstaket motsvarar alltid uttrycks i kronor och ören till konsumenter. Med anledning av detta vill regeringen betona att den nu föreslagna regleringen riktar sig till försäkringsföretag och föreskriver det högsta belopp som återköps- och flyttavgifter får uppgå till. Varje enskilt företag får bestämma nivån på sina avgifter med beaktande av företagets administrativa handläggningskostnader och avgiftstaket. När det sedan gäller information om avgiftsnivåer och andra villkor som försäkringsföretag lämnar till försäkringstagare och försäkrade finns redan i dag bestämmelser i bl.a. försäkringsrörelselagen som anger att informationen ska vara tydlig (4 kap. 2§). Finansinspektionen får även meddela föreskrifter om vilken information ett försäkringsföretag ska lämna (4 kap. 18 § FRL och 7 kap. 2 § första stycket 13 försäkringsrörelseförordningen [2011:257]). Inspektionen har meddelat sådana föreskrifter som bl.a. föreskriver krav på information om de avgifter som tas ut vid återköp och flytt (Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd [FFFS 2011:39] om information som gäller försäkring och tjänstepension). Svensk Försäkrings styrelse har dessutom antagit en branschöverenskommelse (rekommendation) om informationsgivning i samband med flytt av en pensionsförsäkrings värde. Enligt branschöverenskommelsen ska fasta flyttavgifter anges i kronor när informationen lämnas, vilket får ses som ett uttryck för god försäkringsstandard enligt försäkringsrörelselagen (4 kap. 3 §, jfr prop. 2018/19:124 s. 38 f.). Regeringen anser därför att det för närvarande inte finns behov av att införa ett sådant informationskrav som Nordnet efterfrågar.

Fribelopp

Avgifterna för återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar begränsas kraftigt genom att försäkringsföretag endast bör få ta ut en avgift för den administrativa handläggningskostnaden, maximalt ca 600 kronor. För försäkringar med lägre värden kommer dock även en sådan avgift att uppgå till en relativt stor andel av det återköpta eller flyttade kapitalet. Detta motverkar framför allt möjligheterna för enskilda att samla sitt försäkringssparande genom sammanförande av fribrev med lägre värden. För att skapa en så effektiv flytträtt och stor konsumentnytta som möjligt bör det därför vara avgiftsfritt att återköpa och flytta försäkringar med lägre värden. Förslaget innebär att det inte kommer vara möjligt för försäkringsföretag att täcka sina administrativa handläggningskostnader genom återköps- eller flyttavgifter. Även om det därmed finns en risk för att kostnaderna övervältras på de kvarvarande försäkringstagarna genom att företagen höjer andra avgifter för försäkringstagarna anser regeringen att fördelarna med ett s.k. fribelopp överväger de eventuella nackdelarna.

Finansinspektionen anser att förslaget om ett fribelopp ska begränsas till försäkringar som skatterättsligt är att anse som pensionsförsäkringar och att det därmed inte ska omfatta kapitalförsäkringar. Regeringen instämmer visserligen i att behovet av ett fribelopp gör sig mer gällande i fråga om pensionsförsäkringar eftersom det inte är aktuellt med sammanförande av fribrev inom området för kapitalförsäkring. Även när det gäller kapitalförsäkringar med lägre värden kan dock återköpsavgiften uppgå till en relativt stor del av försäkringskapitalet. För att skapa en så stor konsument-

nytta som möjligt bör därför förslaget om fribelopp omfatta både pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar.

Vid bestämmandet av vad som bör utgöra en försäkring med lägre värde kan regleringen av pensionsförsäkringar i inkomstskattelagen beaktas. Enligt inkomstskattelagen kan en pensionsförsäkring som huvudregel inte återköpas. Ett återköp får dock ske i vissa situationer, t.ex. om det tekniska återköpsvärdet uppgår till högst ett prisbasbelopp (58 kap. 18 § IL). Det är lämpligt att bestämma gränsen för vad som bör utgöra små försäkringsvärden på samma nivå som i skattelagstiftningen, dvs. vid ett prisbasbelopp (47 600 kronor år 2021). Försäkringsföretag bör därför inte få ta ut avgift vid återköp eller flytt av försäkringsvärden som uppgår till högst ett prisbasbelopp.

Enligt *Finansinspektionen* bör det också utredas om det ska införas en liknande avgiftsfrihet för flytt av små belopp inom kollektivavtalsgrundad tjänstepension och traditionell premiebestämd tjänstepension. Som nämns ovan finns det dock inte skäl att inom ramen för detta lagstiftningsärende behandla andra försäkringar än fond- och depåförsäkringar som utgör individuella personförsäkringar.

Övriga frågor

Max Matthiessen AB, Svensk Försäkring och *SFM* anser att utformningen av lagtexten ger upphov till gränsdragningsproblem avseende förslaget tillämpningsområde. Frågan behandlas i författningskommentaren (se avsnitt 10).

Svensk Försäkring efterfrågar ett klagörande av huruvida utländska försäkringsgivare ska omfattas av den föreslagna regleringen. Med anledning av detta vill regeringen förtydliga att förslaget endast berör försäkringsföretag och tjänstepensionsföretag som omfattas av försäkringsrörelselagen respektive lagen om tjänstepensionsföretag. Utländska försäkringsgivare som tillämpar lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige omfattas således inte. Regeringen avser dock att se över regelverket om avgiftsuttag vid återköp och flytt för utländska försäkringsgivare.

Försäkringsaktiebolaget Avanza Pension och *Nordnet Pensionsförsäkring AB* efterfrågar ytterligare åtgärder när det gäller processen kring flytt av pensionssparande och anser att det bör införas en tidsgräns på två månader för handläggningen av en flytt. Nordnet anser även att kravet på tidigare arbetsgivares underskrift bör tas bort och efterfrågar en branschgemensam digital portal för flytt av pensionssparande. Dessa frågor omfattas inte av detta lagstiftningsärende som syftar till att sänka avgifterna vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar. De behandlas därför inte vidare i denna lagrådsremiss. När det gäller försäkringsföretagens handläggningstider konstaterar dock regeringen att i den branschöverenskommelse (rekommendation) om informationsgivning i samband med flytt av pensionsförsäkrings värde som Svensk Försäkrings styrelse har antagit specificeras att en flytt ska genomföras inom 60 dagar. Branschöverenskommelsen får anses ge uttryck för god försäkringsstandard enligt försäkringsrörelselagen (4 kap. 3 §, se prop. 2018/19:124 s. 38). Det får i första hand ankomma på Finansinspektionen att följa upp

företagens handläggningstider för flytt och vid behov vidta lämpliga åtgärder.

Max Matthiessen AB, Söderberg & Partners och *Småspararguiden* föreslår olika förändringar när det gäller regleringen av hur försäkringsförmedlare får ta emot ersättning för rådgivning. Dessa frågor ryms inte heller inom ramen för detta lagstiftningsärende och behandlas därför inte i denna lagrådsremiss. Detsamma gäller det som *Småspararguiden* anför om bankernas och andra instituts bolåneverksamhet.

6 Automatisk flytt av individuell tjänstepension

Regeringens bedömning: Det bör inte införas någon automatisk överföring av individuell tjänstepensionsförsäkring vid byte av arbetsgivare.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna instämmer i bedömningen eller har inget att invända mot den.

Skälen för regeringens bedömning: I avsnitt 5 föreslås att det ska vara avgiftsfritt att återköpa och flytta försäkringsvärden som understiger ett prisbasbelopp (s.k. fribelopp). Enligt riksdagens tillkännagivande bör det även prövas om försäkringsvärden under fribeloppet ska flyttas automatiskt vid byte av arbetsgivare.

Frågan om automatisk flytt berör fond- och depåförsäkringar som är tecknade av arbetsgivare för att trygga pensionsutfästelser utanför kollektivavtalsområdet, dvs. individuella tjänstepensionsförsäkringar. När det gäller dessa försäkringar är arbetsgivaren i normalfallet försäkringstagare, medan arbetstagaren som omfattas av en utfästelse är försäkrad. Om arbetstagaren slutar sin anställning kommer en sådan tjänstepensionsförsäkring att ändras till ett fribrev till följd av att premieinbetalningen upphör. En automatisk flytt vid byte av arbetsgivare skulle innebära att värdet i försäkringen överförs till en försäkring hos den nya arbetsgivaren i stället för att läggas i fribrev.

Det bör inledningsvis betonas att försäkringsavtalslagen ger försäkringstagaren en möjlighet men inte en skyldighet att överföra värdet av en försäkring till en annan försäkring (11 kap. 5 §). I tjänstepensionsssammanhang är det alltså arbetsgivaren som vanligen har denna flytträtt. En reglering om automatisk flytt skulle således innebära ett undantag från den civilrättsliga flyttregeln som bygger på valfrihet eftersom försäkringstagaren (arbetsgivaren) i praktiken åläggs en flyttskyldighet.

En reglering om automatisk flytt skulle anses syfta till att dels underlätta för arbetstagare att samla sitt försäkringssparande, dels begränsa den stora mängd fribrev som är en konsekvens av rörligheten på arbetsmarknaden. Detta får i grunden ses som något positivt.

Som anges i riksdagens tillkännagivande bör dock en eventuell reglering endast omfatta försäkringsvärden under fribeloppet. Enskilda konsument-

er skulle annars tvångsvis kunna drabbas av flyttavgifter i samband med den automatiska flytten. Detta innebär samtidigt att nyttan av en automatisk flytt starkt kan ifrågasättas. Som anges ovan skulle en automatisk flytt innebära att värdet i en försäkring överförs till en annan försäkring i samband med att den försäkrade arbetstagaren byter anställning. Försäkringsvärdet i den mottagande försäkringen skulle därefter öka i takt med löpande premieinbetalningar från den nya arbetsgivaren och värdeutvecklingen på tillgångarna som är anknutna till försäkringen. Om arbetstagaren återigen skulle byta anställning skulle det dock inte ske någon automatisk flytt om det sammanlagda försäkringsvärdet vid det tillfället översteg fribeloppet. Eftersom fribeloppet bör uppgå till ett prisbasbelopp (47 600 kronor år 2021) skulle det endast bli aktuellt med en automatisk flytt vid något enstaka anställningsbyte för varje enskild arbetstagare. En reglering om automatisk flytt kan därför antas få begränsad effekt på antalet fribrev och enskildas möjligheter att samla försäkringssparande.

Vidare skulle en reglering om automatisk flytt medföra praktiska svårigheter och ökade administrativa kostnader för såväl arbetsgivare som försäkringsföretag. Detta i kombination med en begränsad konsumentnytta talar emot att införa en sådan ordning.

Därutöver är det inte självklart att det alltid behöver ligga i arbetstagarens intresse att flytta en individuell tjänstepensionsförsäkring i samband med byte av arbetsgivare. Avgifter och andra villkor kan exempelvis skilja sig åt mellan den avflyttande och mottagande försäkringen på ett sätt som medför att det inte är förmånligt för den enskilde att överföra försäkringsvärdet. Det skulle visserligen kunna övervägas att ge arbetstagaren en möjlighet att hindra en automatisk flytt. Ur ett konsumentskyddsperspektiv är det dock inte lämpligt med en reglering som riskerar att leda till negativa konsekvenser för den enskilde om han eller hon inte gör ett aktivt val.

Sammantaget anser regeringen att det finns flera starka skäl som talar emot en automatisk flytt av individuella tjänstepensionsförsäkringar vid byte av arbetsgivare. Det bör därför inte införas någon sådan ordning.

7 En utvidgad återköps- och flytträtt för fond- och depåförsäkringar?

Som redogörs för i avsnitt 4.6 gäller den civilrättsliga återköpsrätten enligt försäkringsavtalslagen sedan den 1 januari 2006 och flytträtten sedan den 1 juli 2007. Enligt riksdagens tillkännagivande bör försäkringar tecknade före den 1 juli 2007 omfattas av motsvarande flytträtt som försäkringar tecknade därefter, om inte avgörande skäl talar emot.

Nordnet Pensionsförsäkring AB anför i sitt remissvar att flytträtten bör utökas till att gälla alla fond- och depåförsäkringar. Frågan om flytträtt för äldre avtal har behandlats i flera tidigare lagstiftningsärenden. Det har då framhållits att det inte finns något förbud mot retroaktiv lagstiftning på det civilrättsliga området, men att det i flera sammanhang har uttalats att

försiktighet är påkallad när det gäller att införa regler med retroaktiv verkan och att sådan lagstiftning som huvudregel bör undvikas på det förmögenhetsrättsliga området, om inte tungt vägande skäl motiverar avsteg från den grundsatsen. Lagstiftaren har därför att noggrant pröva sådana frågor och sträva efter den lösning som bäst tillgodoser såväl den enskildes rättsskydd som det samhällsintresse som kan vara skäl för ett avsteg från huvudregeln (se t.ex. prop. 2006/07:26 s. 46 f. och KU 1974:60).

När den lagstadgade flytträtten infördes 2007 ansågs en retroaktiv tillämpning inte lämplig. I propositionen angavs dock att frågan är av den arten att den kan behöva analyseras ytterligare innan slutlig ställning tas (samma prop. s. 47). I Livförsäkringsutredningens betänkande Förstärkt försäkringstagarskydd (SOU 2012:64) föreslogs bl.a. att vissa bestämmelser om flytträtt skulle gälla även retroaktivt. Utredningens förslag som är åtta år gammalt behöver dock kompletteras med ytterligare analys efter- som frågeställningen och rättsläget har ändrats.

För att kunna ta ställning till om retroaktiv lagstiftning bör införas krävs, av rättssäkerhetsskäl, bl.a. en noggrann utredning av de rättsförhållanden som lagstiftningen berör. Det behöver göras en analys av befintliga avtal och av hur avtalsvillkor påverkas av att försäkringstagaren får flytträtt. Det innebär att omfattande utredning behöver inhämtas och analyseras. Frågan om en utvidgad återköps- och flytträtt för sådana försäkringar hanteras därför inte i detta sammanhang utan kommer att utredas separat. Regeringen har som ett led i den utredningen gett Finansinspektionen i uppdrag att kartlägga konsekvenserna av en utvidgad återköps- och flytträtt för äldre fond- och depåförsäkringar (Fi2020/01803/FPM). Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2020.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 april 2021.

Vid återköp eller överföring i fråga om försäkringsavtal där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken ska de nya avgiftsbestämmelserna gälla om avtalet ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007.

Promemorians förslag överensstämmer i stort sett med regeringens förslag. I promemorian föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2021 och att de nya avgiftsbestämmelserna ska gälla om ett försäkringsavtal ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007, och inte förnyats efter ikraftträdandet.

Remissinstanserna: Ett stort antal remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Försäkringsorganisationen Liv (FOLIV), Max Matthiessen AB, Svensk Försäkring och Svenska Aktuarieföreningen avstyrker förslaget om ikraftträdande. Max Matthiessen och Svensk Försäkring anför att förslaget

kommer att få betydande återverkningar på försäkringsmarknaden, att tiden för anpassning till de föreslagna lagändringarna är alltför kort och att ikraftträdandet bör senareläggas.

Svensk Försäkring (med reservation från *Handelsbanken Livförsäkringsaktiebolag* och *Nordea Livförsäkring Sverige AB*) anser att försäkringsföretag bör ges möjlighet att ställa om avgiftsuttaget under en period om t.ex. fem år. Branschorganisationen föreslår att möjligheten att ta ut återköps- och flyttavgifter för kvarstående anskaffningskostnader trappas av under femårsperioden och att avgifterna därefter inte ska få omfatta sådana kostnader. Även *Max Matthiessen AB* efterfrågar övergångsbestämmelser som medger tid för omställning.

Finansbolagens Förening, *Fondbolagens förening*, *Max Matthiessen AB*, *Sparbankernas Riksförbund*, *Svensk Försäkring* (med reservation från *Handelsbanken Livförsäkringsaktiebolag* och *Nordea Livförsäkring Sverige AB*) och *Svenska Aktuarieföreningen* är kritiska till förslaget om retroaktiv tillämpning. Enligt *Finansbolagens Förening*, *Max Matthiessen* och *Svensk Försäkring* redovisas i promemorian inte tillräckliga skäl för avsteg från principen om att lagändringar inte ska ges retroaktiv verkan. *Svenska Aktuarieföreningen* anför att retroaktiva regler riskerar att påverka vissa försäkringsföretags finansiella ställning negativt.

Svensk Försäkring påpekar att det i praktiken inte förekommer förnyelse av de aktuella försäkringarna eftersom de avtalas på livtid. Enligt branschorganisationen bör därför utformningen av övergångsbestämmelserna övervägas närmare.

Skälen för regeringens förslag

Ikraftträdande

I promemorian föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2021. Flera remissinstanser anser att ikraftträdandet bör senareläggas. Enligt regeringens uppfattning bör lagändringarna träda i kraft så snart som möjligt. Samtidigt är det angeläget att berörda försäkringsföretag får tillräckligt med tid för att göra de anpassningar som är nödvändiga med anledning av förslagen. Lagändringarna bör därför träda i kraft den 1 april 2021.

Enligt regeringens mening är det angeläget att de nya reglerna får effekt så snart som möjligt. Ur ett konsumentperspektiv är det också viktigt att avgiftsreglerna inte skiljer sig åt beroende på när ett avtal har ingåtts. Några övergångsbestämmelser av det slag som *Max Matthiessen AB* och *Svensk Försäkring* (med reservation från *Handelsbanken Livförsäkringsaktiebolag* och *Nordea Livförsäkring Sverige AB*) efterfrågar bör därför inte införas.

Frågan om retroaktiv tillämpning

Som redogörs för i avsnitt 4.6 gäller den civilrättsliga återköpsrätten enligt försäkringsavtalslagen sedan den 1 januari 2006 och flytträtten sedan den 1 juli 2007. Inom ramen för denna lagrådsremiss finns inte utrymme att ta ställning till frågan om förslagen bör gälla även för försäkringsavtal som är tecknade före den 1 juli 2007 (se avsnitt 7).

Frågan är i stället om de bestämmelser som föreslås i denna lagrådsremiss bör tillämpas endast på avtal som ingås efter ikraftträdandet eller om de i enlighet med promemorians förslag även bör tillämpas på avtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007.

Flera remissinstanser är kritiska till promemorians förslag om retroaktiv tillämpning. Som framhållits i tidigare lagstiftningsärenden är retroaktiv lagstiftning något som av principiella skäl bör undvikas på det förmögenhetsrättsliga området, om inte tungt vägande skäl motiverar det (se t.ex. prop. 2006/07:26 s. 47). Regeringen konstaterar att på det nu aktuella området finns ett starkt konsumentskyddsintresse av att effektivisera återköps- och flytträtten genom bl.a. lägre avgifter (se prop. 2018/19:124 s. 52 f.). Vidare är det utifrån ett konsumentperspektiv viktigt att en försäkringstagare med en gällande försäkring, i lämplig omfattning, erbjuds samma återköps- och flyttavgifter som en försäkringstagare som tecknar en ny försäkring, särskilt med hänsyn till att de nu aktuella försäkringarna ofta löper under långa avtalstider och att det annars skulle ta en avsevärd tid innan förslagen får genomslag på marknaden. Mot detta måste dock ställas parternas berättigade intresse av att de grundläggande förutsättningarna för ingångna avtal inte rubbas i onödan. I det sammanhanget påpekar *Svenska Aktuarieföreningen* särskilt att retroaktiva regler riskerar att påverka vissa försäkringsföretags finansiella ställning negativt.

Beträffande förslagen i prop. 2018/19:124 om vilka kostnader försäkringsföretag får beakta när de fastställer avgifter vid återköp och flytt ansågs att det fanns tillräckligt tungt vägande skäl för viss retroaktiv tillämpning. Bestämmelserna om avgift för att täcka kvarstående anskaffningskostnader – inklusive den tioåriga begränsningsregeln – gäller retroaktivt både vid återköp och flytt (samma prop. s. 53).

Förslagen i denna lagrådsremiss kommer att innebära en kraftig begränsning av avgifterna vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar eftersom försäkringsföretag inte längre får ta ut avgift för kvarstående anskaffningskostnader (se avsnitt 5). Med hänsyn till det starka konsumentskyddsintresset framstår det inte som skäligt att den som väljer att utnyttja sin lagstadgade återköps- eller flytträtt ska bära försäkringsföretagets anskaffningskostnad, oavsett om avtalet tecknades före eller efter ikraftträdandet av de nya bestämmelserna (jfr samma prop.). Det bör i sammanhanget framhållas att försäkringsföretagets finansiella ställning inte berättigar en inlåsning av kunder i den omfattning som fortfarande föreligger. Sammantaget anser regeringen, till skillnad från *Svensk Försäkring* m.fl., att det i detta fall finns tillräckligt tungt vägande skäl för retroaktiv tillämpning. Förslaget om att försäkringsföretag endast ska få ta ut avgift för att täcka direkta administrativa kostnader och de föreslagna bestämmelserna om avgiftstak och fribelopp bör därför gälla även vid återköp och flytt avseende äldre fond- och depåförsäkringsavtal.

I de övergångsbestämmelser som föreslås i promemorian anges att de nya avgiftsbestämmelserna ska gälla försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007, och inte förnyats efter ikraftträdandet. Med ”inte förnyats” avses i detta fall att ett försäkringsavtals försäkringstid inte har ändrats (jfr prop. 2018/19:124 s. 53 f.). Det är dock inte nödvändigt att beakta om ett äldre avtals försäkringstid har ändrats eller inte efter ikraftträdandet eftersom den föreslagna regleringen bör gälla alla försäkringsavtal som har ingåtts efter den 30 juni 2007. Reger-

ingen anser därför att övergångsbestämmelserna bör utformas så att det framgår att den föreslagna regleringen omfattar försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007.

9 Förslagets konsekvenser

Syfte och bakgrund

I gällande lagstiftning om avgifter vid återköp och flytt av individuella personförsäkringar görs ingen åtskillnad mellan traditionella försäkringar och fond- och depåförsäkringar. Det finns dock skillnader mellan de olika försäkringstyperna som motiverar att särskilda regler bör gälla i fråga om fond- och depåförsäkringar (se avsnitt 5).

Det har visat sig att den som avser att återköpa eller flytta sitt sparande i fond- och depåförsäkringar ofta blir föremål för ooberättigat höga avgifter. Detta gäller även efter att den nyligen genomförda lagstiftningen har trätt i kraft (se avsnitt 5). Detta kan leda till inlåsnings effekter som drabbar enskilda konsumenter och hämmar konkurrensen på försäkringsmarknaden. Förslagen i lagrådsremissen syftar därför till att ytterligare sänka avgifterna vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar.

Berörda aktörer

Förslagen i denna lagrådsremiss berör i första hand livförsäkringsföretag som omfattas av försäkringsrörelselagen. Det innebär att 36 företag på den svenska marknaden omfattas av förslagen (juli 2020). Samtliga av dessa företag har dock inte fond- och depåförsäkringar i sitt produktutbud, vilket medför att det i praktiken är 18 företag som berörs. Vidare bör det noteras att förslaget inriktas mot individuell personförsäkring och därmed inte omfattar kollektivavtalsgrundad personförsäkring. Det är därmed endast de företag som erbjuder individuell tjänstepension, privat pensionsförsäkring och kapitalförsäkring som påverkas av de nya reglerna. För närvarande är det fråga om 17 företag.

Därutöver kommer tjänstepensionsföretag att beröras eftersom även de omfattas av de nu aktuella bestämmelserna i försäkringsrörelselagen. Lagen om tjänstepensionsföretag trädde i kraft i december 2019 och Finansinspektionen har hittills meddelat tillstånd till ett företag att driva tjänstepensionsverksamhet som tjänstepensionsföretag (juli 2020). Under de närmaste åren väntas antalet tjänstepensionsföretag att öka. Det som nämns nedan om konsekvenser för försäkringsföretag gäller även för tjänstepensionsföretag.

Även försäkringsförmedlare kan indirekt påverkas av förslagen. Livförsäkringar distribueras i stor utsträckning via försäkringsförmedlare och det är vanligt att de får ersättning från försäkringsföretagen för distributionen (se avsnitt 4.5). Det finns för närvarande 1 387 företag och fysiska personer i Sverige med tillstånd från Finansinspektionen för försäkringsdistribution (juli 2020). Till det kommer ytterligare företag och fysiska personer som bedriver försäkringsdistribution, men som inte behöver ha tillstånd från Finansinspektionen.

Konsekvenser för företag och enskilda

I lagrådsremissen föreslås begränsningar av försäkringsföretagens möjligheter att ta ut avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar. De nya reglerna föreslås omfatta försäkringsavtal tecknade efter den 30 juni 2007. Det saknas tillgängliga uppgifter om exakt hur många avtal som berörs. Av tabell 8.1 framgår dock livförsäkringsföretagens bestånd av fond- och depåförsäkringar med sparvärden per utgången av 2019.

Tabell 8.1 Försäkringsbestånd

Fond- och depåförsäkringar med sparvärden per utgången av 2019

Område	Antal	Antal	Försäkrings-	Försäkrings-
	försäkringar	försäkringar	kapital	kapital
	(fond)	(depå)	(fond)	(depå)
	1000-tal	1000-tal	mdkr	Mdkr
Tjänstepension via valcentral	4 596,9	-	537,2	-
Tjänstepension utanför valcentral	1 792,1	157,5	587,9	81,1
Privat kapitalförsäkring	787,4	567,0	127,2	289,4
Privat pensionsförsäkring	708,8	25,4	95,1	5,8
Kapitalpension	26,7	2,8	11,7	5,9
SUMMA	7 911,9	752,7	1 359,1	382,2

Källa: Finansinspektionen.

Försäkringar tecknade via valcentraler – vilka i allt väsentligt bör vara kollektivavtalsgrundade – torde inte beröras av förslaget om avgiftsuttag i någon större omfattning. Kapitalpension bör inte heller beröras, eftersom sådana produkter inte kan nytecknas. Därmed är det ca 4 miljoner försäkringar som kan vara föremål för flytt eller återköp. Som anges ovan framgår det dock inte av tillgänglig statistik hur stor del av redovisade bestånd som avser försäkringsavtal tecknade efter den 30 juni 2007. När det gäller depåförsäkring får det antas vara merparten av försäkringarna. Fondförsäkring har däremot meddelats i Sverige sedan början av 1990-talet och en stor del av de redovisade försäkringarna torde därmed inte omfattas av förslaget. Som konstateras i avsnitt 7 finns det inom ramen för detta lagstiftningsärende inte utrymme för att göra erforderlig utredning och analys för att kunna ta ställning till om förslagen bör gälla även för äldre försäkringsavtal.

De föreslagna avgiftsbegränsningarna innebär att ett flertal försäkringsföretag kommer att behöva ändra sina avgiftsuttag för att täcka kostnader som är knutna till försäkringen. Förslagen kommer framför allt att påverka försäkringsföretag som ingått långa avtal till höga anskaffningskostnader eftersom de kvarstående kostnaderna inte längre kommer att få övervältras på konsumenterna genom avgifter i samband med återköp eller flytt. Hur

avgiftsuttagen kommer att förändras beror till stor del på de enskilda försäkringsföretagen. Förändringarna kan komma att ske stegvis, alltefter- som marknaden anpassar sig till de nya förutsättningarna. Fond- och depåförsäkring meddelas i princip uteslutande i vinstutdelande försäkringsföretag och i berörda fall kommer kostnaderna i stället belasta aktieägarna eller kvarvarande kunder genom exempelvis höjda försäkringsavgifter. I ömsesidiga bolag kan kostnaderna enbart fördelas över försäkringskollektivet, exempelvis genom höjd försäkringsavgift.

Svensk Försäkring och *Svenska Aktuarieföreningen* påpekar att de föreslagna avgiftsbegränsningarna kommer att påverka försäkringsföretagens finansiella ställning och att det inte har analyserats i promemorian. Det kan konstateras att sänkta avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar kommer att underlätta för den enskilde att lämna sin befintliga försäkringsgivare om så önskas. Försäkringsföretagens beräknade risk för att försäkringsavtal upphör i förtid på grund av återköp eller flytt (s.k. annullationsrisk) bör således öka, allt annat lika, vilket kan få konsekvenser för företagets solvens. Det gäller framför allt försäkringsföretag med höga anskaffningskostnader. En ökad rörlighet på marknaden kommer att leda till en förbättrad konkurrenssituation som i sin tur ställer högre krav på försäkringsföretag att värna sina befintliga kunder. Således torde risken för återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar inte nödvändigtvis behöva materialiseras. En nöjd kund har sannolikt lägre incitament att lämna sitt befintliga försäkringsföretag än en missnöjd kund. Det kan också antas att rörligheten ökar på kort sikt, med fler kunder som väljer att återköpa eller flytta sitt försäkrings-sparande eftersom de tidigare endast undvikit detta på grund av höga avgifter. På längre sikt är det dock troligt att rörligheten stabiliseras. Att den finansiella ställningen i vissa försäkringsföretag skulle påverkas på grund av att de försäkringstekniska avsättningarna och solvenskapitalkravet ökar till följd av de föreslagna avgiftsreglerna och en ökad rörlighet kan inte uteslutas. Det finns dock inte stöd för att något försäkringsföretag skulle påverkas i en sådan omfattning att företaget inte skulle kunna hantera konsekvenserna. Om en sådan situation mot förmodan skulle uppstå bör det även finnas andra skäl att ifrågasätta försäkringsföretagets kapitalsituation och affärsmodell. Det bör i sammanhanget också framhållas att försäkringsföretagens finansiella ställning inte berättigar en inlösning av kunder i den omfattning som föreligger i dag.

När det gäller försäkringar som tecknas efter ikraftträdandet kan förslagen i lagrådsremissen även komma att påverka försäkringsföretagens distributionskanaler. *Finansinspektionen*, *Max Matthiessen AB*, *Svensk Försäkring* och *Svenska försäkringsförmedlares förening* (till vars yttrande *Söderberg & Partners* ansluter sig) efterfrågar i sina remissvar en analys av förslagets konsekvenser för distributionen av försäkringar. Som konstateras ovan så innebär den föreslagna avgiftsregleringen att ett flertal försäkringsföretag kommer att behöva ändra sina avgiftsuttag. I de nuvarande avgifterna ingår i regel kostnadstäckning för eventuell rådgivning som gets vid tecknandet av försäkringen. Eftersom kvarstående kostnader inte längre kommer att få täckas genom en avgift i samband med återköp eller flytt av försäkringar bör detta komma att påverka hur försäkringsföretagen väljer att hantera sina rådgivningskostnader. Konsekvenserna för distributionen av försäkringar kan skilja sig åt på kort och lång

sikt. När distribution sker via försäkringsförmedlare får förmedlaren vanligtvis ersättning av försäkringsföretaget genom olika former av provision, s.k. tredjepartersättning (se avsnitt 4.5). Det är sannolikt att den föreslagna avgiftsregleringen medför ett behov av anpassning av ersättningsavtal mellan försäkringsföretag och försäkringsförmedlare. Förslaget skulle på kort sikt kunna leda till att ersättningen till försäkringsförmedlarna minskar. Det bör samtidigt beaktas att den föreslagna regleringen inte påverkar försäkringsföretagens möjligheter att under försäkringsavtalstiden täcka kostnader för distribution genom försäkringsförmedlare. Efterfrågan på rådgivning kommer sannolikt inte heller att minska, vilket innebär att det på lång sikt bör finnas goda förutsättningar för distribution via försäkringsförmedlare. Detta förutsätter dock att försäkringsföretagen och försäkringsförmedlarna ser över och anpassar sina rådgivnings- och ersättningsmodeller. En annan möjlig konsekvens på längre sikt är att en ny marknad för oberoende rådgivare växer fram där försäkringsförmedlare tar betalt direkt av kunden, dvs. försäkringstagaren, i form av arvode.

Beträffande försäkringsföretagens administrativa kostnader vid återköp och flytt föreslås ett avgiftstak som motsvarar 0,0127 prisbasbelopp. Vidare föreslås att det ska vara avgiftsfritt att återköpa och flytta försäkringsvärden under ett prisbasbelopp. En enkätundersökning som Finansinspektionen genomfört bland bl.a. 23 livförsäkringsbolag visar att även dessa förslag kommer medföra ökade kostnader för flera företag eftersom driftskostnader inte längre kommer att få beaktas fullt ut när återköps- och flyttavgifter fastställs (se tabell 8.2).

Tabell 8.2 Administrativa driftskostnader år 2018

Återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar

Område	Antal återköp och flyttar 1000-tal	Branschgenomsnittliga direkta administrativa driftskostnader per återköp respektive flytt kronor	Lägsta och högsta driftskostnader för företag med betydande flyttfrekvenser Kronor
Individuell tjänstepensionsförsäkring	39	1 112	183–3 525
Privat pensionsförsäkring	26	787	466–1 812
Kapitalförsäkring	156	214	13–793

Källa: Finansinspektionens enkätundersökning juni 2019, FI dnr 17-21914.

Som anges ovan kan förslagen i lagrådsremissen medföra att försäkringsföretag höjer sina försäkringsavgifter. Avgifterna i samband med återköp och flytt kommer dock att sjunka, vilket innebär att försäkringstagare som är missnöjda med sitt försäkringsföretag kommer att ha bättre möjligheter att använda sin återköps- och flytträtt mer effektivt. Genom att risken för inlåsnings effekter minskar ökar förutsättningarna för en marknad med hög rörlighet och förbättrad konkurrens. Detta kan i sin tur leda till lägre priser och bättre utbud av produkter och tjänster som gagnar försäkringstagare

generellt, oavsett om de väljer att lämna sitt befintliga försäkringsföretag eller inte.

En annan konsekvens av förslagen i lagrådsremissen är att flytt av fribrev med låga försäkringsvärden underlättas. En sammanslagning av fribrev kan medföra att försäkringstagaren eller den försäkrade får ett lägre avgiftsuttag och en bättre överblick av sitt pensionssparande och sin framtida pension. Det kan i sin tur påverka det privata sparandet. En minskning av antalet fribrev kommer även innebära att försäkringsföretagens administration minskar. Som nämns ovan kommer förslagen att bidra till en rörligare marknad som ställer högre krav på företagens flyttadministration. Den sammantagna effekten på försäkringsföretagens kostnader är svår att bedöma och det är sannolikt att förslagen kommer att ha en större påverkan på kort sikt innan marknaden anpassat sig till de nya förutsättningarna.

Konsekvenser för stat, myndigheter och domstolar

Förslagen bedöms inte ha några offentligfinansiella effekter. De bedöms inte heller leda till ökade kostnader eller ökad arbetsbelastning för de allmänna förvaltningsdomstolarna, Finansinspektionen eller Konsumentverket. Eventuella merkostnader för domstolarna och myndigheterna ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Övriga konsekvenser

Förslagen bedöms inte medföra några fördelningspolitiska konsekvenser eller konsekvenser för miljön eller jämställdheten.

Förenlighet med EU-rätten

Förslagen bedöms vara förenliga med EU-rätten.

10 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)

4 kap.

17 c § Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) får försäkringsföretaget ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar

1. direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköp eller överföringar, beräknade för försäkringar av samma slag, och

2. kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen.

Försäkringsföretaget får inte ta ut avgift enligt första stycket 2 senare än tio år efter det att försäkringsavtalet ingicks.

I fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, får avgiften bara avse sådana kostnader som anges i första stycket 1. Avgiften får högst uppgå till ett belopp som motsvarar 0,0127 prisbasbelopp. Om försäkringens värde uppgår till högst ett prisbasbelopp, får försäkringsföretaget inte ta ut någon avgift.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ett försäkringsföretags avgifter i samband med återköp och överföring avseende individuell personförsäkring. Övervägandena finns i avsnitt 5.

I tredje stycket, som är nytt, införs särskilda bestämmelser om avgifter vid återköp eller överföring av försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, vilket i dag utgörs av fond- och depåförsäkringar. Bedömningen av om en försäkring omfattas av bestämmelserna bör göras utifrån villkoren i försäkringsavtalet. Det bör inte vara relevant om de tillgångar som är anknutna till försäkringen innehåller kapitalskydd (garanti) av något slag, vilket kan vara fallet t.ex. i vissa fonder. För bedömningen av om försäkringstagaren (eller annan ersättningsberättigad) bär placeringsrisken bör det vara av betydelse i vilken utsträckning denne har möjlighet att fritt påverka hur de inbetalda premierna ska placeras. Det bör vidare kunna beaktas om det är de ersättningsberättigade eller försäkringsföretaget som bär risken för värdeutvecklingen på försäkringskapitalet. I fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken får försäkringsföretagets avgift endast motsvara direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköpet eller överföringen, beräknade för försäkringar av samma slag. Försäkringsföretaget får alltså inte ta ut avgift för kvarstående anskaffningskostnader. Avgiften för direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköp eller överföring får högst uppgå till ett belopp motsvarande 0,0127 prisbasbelopp. Med prisbasbelopp avses prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken. Beräknat på 2021 års prisbasbelopp motsvarar 0,0127 prisbasbelopp en avgift om 604,52 kronor. Vidare får försäkringsföretag inte ta ut avgift vid återköp eller överföring om försäkringens värde uppgår till högst ett prisbasbelopp (47 600 kronor år 2021), s.k. fribelopp.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till lagen (2019:740) om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)

2. Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska försäkringsföretaget, i fråga om försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter ikraftträdandet,

a) bestämma avgifter på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen, men utan beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som har uppkommit i samband med att försäkringsavtalet ingicks, enligt 11 kap. 18 §, 12 kap. 69 § eller 13 kap. 23 § i den äldre lydelsen, och

b) ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen enligt 4 kap. 17 c § första stycket 2 och andra stycket.

Första stycket gäller inte i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken.

I punkt 2 finns föreskrifter om avgifter vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104), förkortad FAL, i fråga om försäkringsavtal som har ingåtts före den 1 januari 2020, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter den 1 januari 2020. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Andra stycket, som är nytt, innebär att övergångsbestämmelserna i första stycket inte ska gälla i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, vilket i dag utgörs av fond- och depåförsäkringar. För sådana försäkringar gäller i stället bestämmelserna i den nya lydelsen av 4 kap. 17 c § (se ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till den paragrafen).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2021.

2. Bestämmelserna i 4 kap. 17 c § i den nya lydelsen tillämpas även vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken och där försäkringsavtalet har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

I *punkt 1* anges när lagen träder i kraft.

I *punkt 2* finns en bestämmelse för avgifter vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § FAL i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken och där försäkringsavtalet har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007. Bestämmelsen innebär att för dessa försäkringsavtal ska bestämmelserna i 4 kap. 17 c § tillämpas.

Sammanfattning av promemorian

I promemorian föreslås lagändringar som syftar till att sänka avgifterna vid återköp och överföring (flytt) av individuella livförsäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, vilket i dag utgörs av fond- och depåförsäkringar.

Det föreslås att försäkringsföretag vid återköp och flytt av sådana försäkringar endast ska få ta ut en avgift som motsvarar direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköpet eller flytten beräknade för försäkringar av samma slag. Avgiften ska dock högst få uppgå till ett belopp som motsvarar 0,0127 prisbasbelopp (600,71 kronor år 2020). Om försäkringens värde uppgår till högst ett prisbasbelopp (47 300 kronor år 2020) ska försäkringsföretaget inte få ta ut någon avgift för återköpet eller flytten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2021. Lagändringarna föreslås även tillämpas vid återköp eller flytt i fråga om försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (2010:2043)

dels att 4 kap. 17 c § ska ha följande lydelse,

dels att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2019:740) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

17 c §¹

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) får försäkringsföretaget ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar

1. direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköp eller överföringar, beräknade för försäkringar av samma slag, och

2. kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen.

Försäkringsföretaget får inte ta ut avgift enligt första stycket 2 senare än tio år efter det att försäkringsavtalet ingicks.

I fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, får avgiften bara avse sådana kostnader som anges i första stycket 1. Avgiften får högst uppgå till ett belopp som motsvarar 0,0127 prisbasbelopp. Om försäkringens värde uppgår till högst ett prisbasbelopp, får försäkringsföretaget inte ta ut någon avgift.

2. Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska försäkringsföretaget, i fråga om försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter ikraftträdandet,

a) bestämma avgifter på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen, men utan beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som har uppkommit i samband med att försäkringsavtalet ingicks, enligt 11 kap. 18 §, 12 kap. 69 § eller 13 kap. 23 § i den äldre lydelsen, och

b) ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta

¹ Senaste lydelse 2019:740.

eller överförda försäkringen enligt 4 kap. 17 c § första stycket 2 och andra stycket.

Första stycket gäller inte i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.
 2. Bestämmelserna i 4 kap. 17 c § i den nya lydelsen tillämpas även vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken och där försäkringsavtalet har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter ikraftträdandet.

Efter remiss har yttranden kommit in från Finansbolagens Förening, Finansinspektionen, Fondbolagens förening, Försäkringsaktiebolaget Avanza Pension, Försäkringsorganisationen Liv (FOLIV), Förvaltningsrätten i Stockholm, Konkurrensverket, Konsumentverket, Max Matthiessen AB, Nordnet Pensionsförsäkring AB, Skatteverket, Sparbankernas Riksförbund, Stockholms universitet (juridiska fakulteten), Svensk Försäkring, Svenska Aktuarieföreningen, Svenska försäkringsförmedlares förening (SFM), Sveriges advokatsamfund, Söderberg & Partners och Tjänstepensionsförbundet.

Därutöver har yttranden kommit in från Handelsbanken Liv Försäkringsaktiebolag, Nordea Livförsäkring Sverige AB och Småspararguiden.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: FAR, Företagarna, Försäkringsjuridiska föreningen, Konsumenternas Försäkringsbyrå, Näringslivets regelnämnd, Regelrådet, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen, Svenskt Näringsliv och Sveriges konsumenter.